

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 371/2014-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho predbežne prerokoval sťažnosť Slovenského pozemkového fondu, Búdková 36, Bratislava, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, prostredníctvom ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Michal Mandzák, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Co 75/2013 z 28. novembra 2013 vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenského pozemkového fondu o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. februára 2014 doručená sťažnosť Slovenského pozemkového fondu, Búdková 36, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, prostredníctvom ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Michal

Mandzák, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Co 75/2013 z 28. novembra 2013 vo výroku, ktorým rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom súdneho konania vedeného Okresným súdom Poprad (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 20 C 139/2008 v pozícii žalovaného vo veci žalobcu E. (ďalej len „žalobca“) o zaplatenie sumy 60 408 874,60 €. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Nc 7/2013 z 29. apríla 2013 (ďalej len „uznesenie z 29. apríla 2013“) vylúčil na základe námietky zaujatosti sťažovateľa z 9. januára 2013 sudkyňu Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) JUDr. Janu Burešovou z prerokúvania a rozhodovania vecí vedených týmto súdom pod sp. zn. 17 Co 99/2010 a sp. zn. 17 Co 100/2010 (vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 20 C 139/2008). Proti uzneseniu najvyššieho súdu z 29. apríla 2013 podal odvolanie žalobca, o ktorom najvyšší súd rozhodol tak, že odvolacie konanie zastavil a rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že *«K tomuto „odvolaniu“ sa na výzvu odvolacieho súdu vyjadril sťažovateľ, ktorý žiadal konanie zastaviť z dôvodu, že odvolaním napadnuté rozhodnutie nie je rozhodnutím prvostupňového súdu, ktoré by bolo možné napadnúť odvolaním za podmienok stanovených zákonom, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na prejednanie odvolania a v sústave slovenských súdov neexistuje žiaden funkčne príslušný súd na prejednanie takéhoto „odvolania“. Sťažovateľ súčasne žiadal zaviazať žalobcu na náhradu trov odvolacieho konania a tieto trovy si sťažovateľ aj vyčíslil. ...*

Podľa názoru sťažovateľa Najvyšší súd SR rozhodol na podklade záverov, ktoré sú arbitrárne a zjavne neopodstatnené a zároveň nimi neboli chránené označené základné práva a slobody, ktoré mali byť chránené v rámci všeobecného súdnictva...

V prejednávanej veci napadnutým uznesením síce Najvyšší súd Slovenskej republiky súhlasil s právnym názorom sťažovateľa a konanie (v súlade s jeho právnym názorom) zastavil, avšak o trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Najvyšší súd Slovenskej republiky však nezohľadnil svoju stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej je v prípade zastavenie konania potrebné zaviazať toho účastníka, ktorý procesne zavinil zastavenie konania, pričom zavinenie je potrebné posudzovať vždy z procesného hľadiska. O náhrade trov konania podľa § 146 ods. 1 písm. c) O. s. p. súd môže rozhodnúť len vtedy, ak nemožno aplikovať ustanovenie § 146 ods. 2 (prvá veta) O. s. p.

Tieto právne názory majú základ v ustanovení § 146 ods. 2 (prvá veta) O. s. p., v zmysle ktorej platí: „Ak niektorý z účastníkov zavinil, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy.“...

Takýmto procesným zavinením je i podanie odvolania, ktoré odvolací súd z dôvodu absencie funkčnej príslušnosti súdu nemôže prejednať a konanie musí byť zastavené.

Vo veci je nepochybné to, že zastavenie odvolacieho konania z procesného hľadiska zavinil žalobca E. a ten mal byť preto zviazaný na náhradu trov odvolacieho konania, ktoré vznikli sťažovateľovi s jeho účasťou v odvolacom konaní. Vo veci je právne významné i to, že sám nadriadený súd vyzýval sťažovateľa na to, aby sa vyjadril k odvolaniu (t. j. spôsobil, aby že vznikli trovy odvolacieho konania).

Najvyšší súd Slovenskej republiky však odôvodneniu svojho rozhodnutia venoval iba jednu vetu a svoj odklon od judikatúry náležite neodôvodnil. Porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd a článku 46 ods. 1 Ústavy SR vidíme i v tom, že napadnutá časť rozhodnutia nie je odôvodnená.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nezohľadnil ani to, že okolnosti prejednávanej veci nevylučovali ani tú situáciu, že zo strany spoločnosti E. sa mohlo jednáť o procesnú obštrukciu, a teda že sama spoločnosť si uvedomovala to, že odvolacie konanie musí byť zastavené pre nedostatok funkčnej príslušnosti, pričom z obsahu spisu sa takýto záver dal dôvodiť.

Z uvedeného dôvodu bolo preto v súlade so zásadou spravodlivosti (§ 1 O. s. p.) zaviazať žalobcu na náhradu trov odvolacieho konania.

Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie vidí sťažovateľ v porušení princípu kontradiktórnosti. ktorý podľa konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je imanentnou zložkou spravodlivého súdneho konania. „... jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 je jeho kontradiktórny charakter: každá strana musí zásadne mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženými súdu za účelom ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim. /Mantovanelli c. Francúzsko/.“

To sa týka nielen predmetu konania, ale aj akejkoľvek inej otázky, ktorú treba v konaní riešiť, vrátane otázok procesných. (B. Repík: Ľudské práva v súdnom konaní, Manz, Bratislava 1999, s. 160-161)“

Poukazujeme aj na rozhodnutie Krčmár a ostatní proti Českej republike zo dňa 03. 03. 2000, č. 3573/97.

Podstata kontradiktórneho súdneho procesu sa zakladá na tom, že súd nemôže rozhodnúť o tom, čo by nebolo predmetom diskusie.

Máme preto za to, že správne mal Najvyšší súd SR pred prijatím rozhodnutia o náhrade trov konania dať sťažovateľovi možnosť, aby mohol zaujať stanovisko k zamýšľanému postupu o náhrade trov konania podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O. s. p. Poukazujeme i na najnovšie rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, spis. zn. 9815/10 zo dňa 05. 09. 2013 vo veci Čepek proti Česká republika, v ktorom súd konštatoval porušenie princípu kontradiktórnosti už len na základe toho, že všeobecný súd neumožnil účastníkom konania vyjadriť sa k zamýšľanej aplikácii ustanovenia §150 O. s. p. (t. j. k prijatiu rozhodnutia, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania). V uvedených súvislostiach poukazujeme i na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, spis. zn. IV. ÚS 599/2013.».

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

«1. Základné právo sťažovateľa Slovenský pozemkový fond podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, spis. zn.

2 Cdo 75/2013 (správne má byť 2 Co 75/2013, pozn.) zo dňa 28. 11. 2013 v časti výroku: „Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania“, porušené bolo.

2. Zrušuje sa v plnom rozsahu Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, spis. zn. 2 Cdo 75/2013 (správne má byť 2 Co 75/201, pozn.) zo dňa 28. 11. 2013 v časti výroku: „Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania“ a vec sa v rozsahu zrušenia vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Sťažovateľovi Slovenský pozemkový fond priznáva náhradu trov konania, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť podľa konštantnej judikatúry ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti sťažovateľa ústavný súd považoval za potrebné poukázať aj na svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

V súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo... aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

V judikatúre ústavného súdu sa ustálil právny názor, podľa ktorého rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi zásadne patrí do právomoci týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (napr. IV. ÚS 248/08).

Ústavný súd pri posudzovaní sťažností, ktoré smerujú proti rozhodnutiam všeobecných súdov v častiach, ktoré sa týkajú problematiky (náhrady) trov konania, t. j. problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj

k neprípustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené východiská svojej ustálenej judikatúry konštatuje, že námietky sťažovateľa síce smerujú proti porušeniu princípov spravodlivého súdneho konania, týkajú sa však len jeho časti, a to rozhodovania o trovách konania, a to konkrétne časti náhrady trov konania o odvolaní proti uzneseniu z 29. apríla 2013, ktorým bola z prerokovania a rozhodovania vo veci sťažovateľa vylúčená sudkyňa krajského súdu, ktoré sa v konkrétnych podmienkach daného prípadu vo svojich dôsledkoch síce mohlo negatívne dotknúť sťažovateľa, avšak z hľadiska kritérií spravodlivého súdneho konania ich podľa názoru ústavného súdu nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať im rovnakú ústavnú relevanciu ako v prípade, ak by išlo o námietky proti rozhodnutiu všeobecného súdu vo veci samej vrátane výroku o náhrade trov konania v rámci takéhoto rozhodnutia.

Z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) vyplýva, že všeobecný súd rozhoduje o náhrade trov konania podľa vopred ustanovených zásad, ako aj podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi a ich právnyimi zástupcami, pričom výška náhrady trov konania sa určuje podľa osobitného predpisu.

Vo všeobecnosti platí, že náhradu trov konania ovláda zásada úspechu vo veci, ktorá je doplnená zásadou zavinenia. Zmyslom využitia zásady zavinenia je sankčná náhrada trov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu nevznikli, uložená rozhodnutím súdu tomu, kto ich vznik zaviniel. V takýchto prípadoch, ako to zodpovedá i ustálenej judikatúre, nemožno interpretovať použitý pojem „zavinenia“ iba v doslovnom jazykovom zmysle, ale pri jeho interpretácii je potrebné brať do úvahy aj príčinnú súvislosť, v ktorej je príčinou správanie účastníka konania (m. m. II. ÚS 281/2011).

Podľa § 146 ods. 1 písm. c) OSP žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku, ak konanie bolo zastavené.

Podľa § 146 ods. 2 OSP ak niektorý z účastníkov zaviniť, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy. Ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania odporca.

V prípade zastavenia konania sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania vo všeobecnosti postupuje podľa § 146 ods. 1 OSP, v zmysle ktorého žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Z tohto ustanovenia však zákon pripúšťa aj dve výnimky, ktoré sú ustanovené v § 146 ods. 2 OSP. Súd pri rozhodovaní o trovách zastaveného konania musí najprv posúdiť, či nie sú splnené zákonné podmienky na použitie § 146 ods. 2 OSP, teda či nejde o niektorú zo spomínaných výnimiek, a len v prípade, že to tak nie je, rozhodne o trovách zastaveného konania podľa § 146 ods. 1 OSP. Ustanovenie § 146 ods. 2 prvej vety OSP predpokladá zavinenie niektorého z účastníkov konania na zastavení konania, toto zavinenie môže byť na strane žalobcu aj žalovaného.

V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či sa právo na súdnu ochranu naplní reálnym obsahom (čl. 46 ods. 4 ústavy). Preto procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy). Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel oproti inému účastníkovi, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní, materiálnu ujmu v dôsledku platenia trov konania.

Sťažovateľ predovšetkým namieta, že je nepochybné to, že „zastavenie odvolacieho konania z procesného hľadiska zaviniť žalobca a ten mal byť preto zaviazaný na náhradu trov odvolacieho konania, ktoré vznikli sťažovateľovi s jeho účasťou v odvolacom konaní. Vo veci je právne významné i to, že sám nadriadený súd vyzýval sťažovateľa na to, aby sa vyjadril k odvolaniu (t. j. spôsobil, aby že vznikli trovy odvolacieho konania).“

Najvyšší súd s odkazom na § 10 OSP (funkčná príslušnosť všeobecných súdov) v napadnutom uznesení konštatoval jeho chýbajúcu funkčnú príslušnosť na rozhodnutie

o odvolaní žalobcu, ktoré smerovalo proti uzneseniu najvyššieho súdu z 29. apríla 2013, ktorým bola z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 17 Co 99/2010 a sp. zn. 17 Co 100/2010 vylúčená sudkyňa tohto súdu, a z uvedených dôvodov konanie o odvolaní proti uzneseniu najvyššieho súdu z 29. apríla 2013 zastavil.

Z uvedeného vyplýva, že žalobca podaním odvolania proti uzneseniu najvyššieho súdu z 29. apríla 2013, o ktorom konanie muselo byť zastavené pre chýbajúcu funkčnú príslušnosť najvyššieho súdu, zavinil zastavenie konania, a preto bolo namieste, aby najvyšší súd pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania aplikoval § 146 ods. 2 prvú vetu OSP.

Zo sťažnosti, ale aj zo zistení ústavného súdu vyplýva, že najvyšší súd vyzval sťažovateľa, aby sa k žalobcom podanému odvolaniu proti uzneseniu najvyššieho súdu z 29. apríla 2013 vyjadril, pričom sťažovateľova argumentácia v podanom vyjadrení bola založená na premise, že *„Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na prejednanie odvolania proti napadnutému rozhodnutiu.“* (citované z vyjadrenia sťažovateľa k odvolaniu žalobcu proti uzneseniu najvyššieho súdu z 29. apríla 2013, pozn.).

Zákonná úprava funkčnej príslušnosti určuje, ktorý súd je príslušný konať a rozhodovať o veci v inštančnom postupe (§ 10 a § 10a OSP), pričom chýbajúca funkčná príslušnosť na prejednanie určitej veci predstavuje neodstrániteľný nedostatok podmienky konania. Procesné podmienky obsahovo vyjadrujú predpoklady rozhodovania vo veci samej a všeobecný súd ich skúma ex offio, teda bez ohľadu na to, či na nedostatok podmienky konania účastník všeobecný súd upozorní alebo nie (k tomu pozri napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Co 2/2010 z 30. augusta 2010).

Vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd je povinný skúmať podmienky, za ktorých koná ex offio, pričom nedostatok funkčnej príslušnosti všeobecného súdu je nedostatkom neodstrániteľným, ktorý má za následok zastavenie konania, sú namieste pochybnosti, či bolo nevyhnutné a účelné, aby najvyšší súd vyzýval sťažovateľa na vyjadrenie sa k odvolaniu žalobcu. Tento názor v zásade zastáva aj sťažovateľ, keďže v sťažnosti

zdôrazňuje, že „nadriadený súd vyzýval sťažovateľa na to, aby sa vyjadril k odvolaniu (t. j. spôsobil, aby že vznikli trovy odvolacieho konania).“.

Ústavný súd poukazuje tiež na skutočnosť, že okrem zásady úspechu v konaní a zásady zavinenia sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádza aj zo zásady ich účelnosti, keďže trovy musia byť v príčinnej súvislosti s procesným postojom účastníka konania k predmetu konania, resp. v okolnostiach namietaného prípadu s procesnou obranou proti tvrdeniu a ich vynaložením sa musí sledovať presadzovanie procesnej obrany. Trovy potrebné na účelné uplatňovanie alebo obranu práva sa nemôžu posudzovať ako celok, a aj keď účastník má právo na náhradu trov konania, pretože mal plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne.

Uvedené úvahy sú vo svojej podstate premietnuté do § 142 ods. 1 OSP, podľa ktorého účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Ústavný súd zastáva názor, že s prihliadnutím na okolnosti prípadu, predovšetkým s ohľadom na „diskutabilnosť“ výzvy najvyššieho súdu adresovanej sťažovateľovi, aby sa vyjadril k odvolaniu žalobcu v nadväznosti na jeho povinnosť skúmať podmienky konania ex offo, a s náležitým akcentom na už citovanú judikatúru ústavného súdu nemožno v posudzovanej veci dospieť k jednoznačnému záveru o tom, že aplikácia § 146 ods. 1 písm. c) OSP v danom prípade bola v rozpore s požiadavkami na spravodlivé súdne konanie. Opačný právny záver založený na požiadavke aplikácie § 146 ods. 2 prvej vety OSP najvyšším súdom v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci by neprimeraným spôsobom obmedzil uplatnenie zásady zavinenia, ktorej podstatou je náhrada trov konania uložená rozhodnutím súdu tomu, kto ich vznik zaviniť.

Ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je z hľadiska zákonných kritérií síce spochybniteľné, ale sťažovateľom namietané pochybenie najvyššieho súdu pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania zjavne nemá ústavnú relevanciu. Uplatňujúc východiská svojej doterajšej judikatúry, ústavný súd zastáva názor,

že v danom prípade nejde o pochybenie takej intenzity, na základe ktorého by mohol po prípadnom prijatí sťažnosti reálne dospieť k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Opačný prístup k posudzovaniu námietok sťažovateľa by v konečnom dôsledku smeroval k spochybnovaniu ústavného postavenia ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) a vyúsťoval do jeho vnímania ako riadnej (príp. mimoriadnej) opravnej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pokiaľ sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu porušuje jeho základné právo na kontradiktórnosť v súdom konaní podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Čepek proti Českej republike, sťažnosť č. 9815/10, rozsudok z 5. 9. 2013, a argumentuje, že najvyšší súd bol povinný *„pred prijatím rozhodnutia o náhrade trov konania dať sťažovateľovi možnosť, aby mohol zaujať stanovisko k zamýšľanému postupu o náhrade trov konania podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O. s. p.“*, ústavný súd uvádza, že v citovanom rozhodnutí ESLP konštatoval porušenie sťažovateľovho práva na spravodlivé súdne konanie tým, že účastníci konania neboli informovaní o tom, že odvolací súd má v úmysle použiť ustanovenie § 150 Občanského soudního řádu, charakteristickým znakom ktorého je oprávnenie súdu, ktoré umožňuje použitie výnimky zo všeobecnej zásady, podľa ktorej neúspešný účastník hradí náklady úspešnému účastníkovi, pričom aplikácia ustanovenia § 150 Občanského soudního řádu je za splnenia zákonných podmienok v plnej diskrečnej právomoci súdu. Podľa názoru ESLP bolo nevyhnutné v konkrétnych okolnostiach prípadu zohľadniť skutočnosť, že súd, ktorý má v úmysle použiť § 150 Občanského soudního řádu, je povinný vytvoriť procesný priestor, ktorý by umožnil účastníkovi konania vyjadriť svoje stanovisko k použitiu toho ustanovenia (pozri k tomu aj uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 46/13 z 21. 1. 2014 o obnove konania vo veci rozsudku ESLP Čepek proti Českej republike).

Podľa § 150 OSP ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať (obdobne § 150 Občianskeho súdneho rádu).

Zásadnou skutočnosťou determinujúcou povinnosť všeobecného súdu informovať účastníka konania o zamýšľanom použití § 150 OSP je podľa názoru ústavného súdu diskrečná právomoc všeobecného súdu, ktorý k uplatneniu výnimky zo všeobecného pravidla pristupuje na základe vlastnej úvahy, ak sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa. Preto je namieste, aby pred samotným rozhodnutím všeobecného súdu o náhrade trov konania mal účastník konania možnosť sa k uplatneniu diskrečnej právomoci všeobecného súdu vyjadriť.

V okolnostiach posudzovanej veci však najvyšší súd neaplikoval § 150 OSP, ale § 146 ods. 1 písm. c) OSP, v ktorej sa diskrečná právomoc všeobecného súdu neuplatňuje (všeobecný súd neprizná žiadnemu z účastníkov konania náhradu trov konania, podľa jeho výsledku ak konanie bolo zastavené). Pokiaľ ústavný súd dospel k záveru, že s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu nebola aplikácia § 146 ods. 1 písm. c) OSP najvyšším súdom v rozpore s požiadavkami spravodlivého súdneho konania, tak nemohlo podľa názoru ústavného súdu v predmetnej veci dôjsť ani k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tým, že najvyšší súd sťažovateľa vopred neinformoval o svojom zámere aplikovať § 146 ods. 1 písm. c) OSP. Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú aj tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2014